

BÙI GIẢNG

trong cõi người ta

Nhà xuất bản Lao Động
Trung tâm Văn Hóa Ngôn Ngữ Đông Tây

**BÙI GIÁNG
TRONG CỠ NGƯỜI TA**

BÙI GIÁNG TRONG CÕI NGƯỜI TA
Kỉ niệm 10 năm ngày mất
Thi Sĩ Bùi Giáng (17.12.1926 – 7.10.1998)

Tổ chức sưu tầm và biên soạn:
TRUNG TÂM VĂN HOÁ NGÔN NGỮ ĐÔNG TÂY

Chủ biên:

ĐOÀN TỬ HUYỀN

Với sự cộng tác và giúp đỡ của:
NGUYỄN THANH HOÀI, ĐỖ LAI THUYẾT,
CHU VĂN SƠN, VĂN THẢO, TRẦN VĂN DUY.

©Trung tâm Văn hoá Ngôn ngữ Đông Tây
giữ bản quyền bố cục và trình bày bộ sách.
©Bản quyền các bài viết thuộc về các tác giả

Sưu tầm và biên soạn:
TRUNG TÂM VĂN HOÁ NGÔN NGỮ ĐÔNG TÂY
Chủ biên: ĐOÀN TỬ HUYẾN

BÙI GIÁNG TRONG CÔI NGƯỜI TA

NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG
TRUNG TÂM VĂN HOÁ NGÔN NGỮ ĐÔNG TÂY

Một:
CỐI THƠ BÙI GIÁNG
(Tác phẩm Bùi Giáng)
I. 82 bài thơ
II. Đi Vào Cối Thơ

Hai:
MỘT MAI NHÌN LẠI
(Viết về Bùi Giáng)
I. Hỏi tên? Rừng biển xanh dâu
II. Xin chào nhau giữa con đường
III. Ta đi còn gửi đôi giòng

Ba:
PHỤ LỤC
(Tranh, ảnh, bút tích... Bùi Giáng)

LỜI NGƯỜI BIÊN SOẠN

Đã 10 năm kể từ khi Bùi Giáng (1926 – 1998) rời “cõi tạm”, đời chưa quên ông, - cũng như chưa quên Trịnh Công Sơn, người bạn ra đi sau ông gần ba năm. Thơ, nhạc được yêu mến vẫn sống, như nhu cầu rong chơi của hồn nghệ sĩ. Ngày đêm nơi Sài Thành phố thị, thì ắt hẳn rồi, **Sài Gòn, Chợ lớn rong chơi, Đi lên đi xuống đã đời du côn. Đến đất Thần kinh cũ, Ta và Người lại Dạ thừa xứ Huế bây giờ, Vẫn còn núi Ngự bên bờ sông Hương...** Chỉ tiếc Bùi Thị Sĩ chưa kịp ghé Bắc Hà, đến Thăng Long, để thêm vài câu thơ lai rai bất tuyệt cùng năm tháng. Nhưng ở đâu Người và Ta vẫn **Xin chào nhau giữa con đường, Mùa xuân phía trước miền trường phía sau!**

Có một điều, về Bùi Giáng đã nói nhiều, viết nhiều trên báo chí, nhưng cho đến nay vẫn còn quá ít những cuốn sách dành riêng cho ông - theo chúng tôi biết, ngoài mấy số đặc san về Bùi Giáng, thì chỉ mới có vài ba tập sách mỏng^(*). Phần lớn các tác giả viết về Bùi Giáng là những bạn bè văn nghệ sĩ, những người đã cùng sống, đã từng tiếp xúc với nhà thơ, đa số là cùng quê hương xứ Quảng với ông, ghi lại những kỉ niệm, ấn tượng, giai thoại... về ông. Hầu như chưa có nhà nghiên cứu nào sống ở miền Bắc viết về Bùi Giáng. Và cũng chưa có nhiều những tiểu luận, chuyên khảo sâu, dài hơi và đủ đầy về thế giới thơ của ông.

^(*) Trung Thư viện Quốc gia Việt Nam chúng tôi chỉ tìm thấy ba cuốn sau:

1. Bùi Văn Nam Sơn, Nhuận Quốc, Trần Đới. *Tưởng nhớ thi sĩ Bùi Giáng: Kỷ niệm một năm ngày mất Bùi Giáng (7.10.1998 - 7.10.1999)*, Nxb. Trẻ, 1999, 157 trang; 2. Trần Đình Thu. *Bùi Giáng – thi sĩ kì dị*, Nxb Trẻ, Tp Hồ Chí Minh, 2005, 259 trang; 3. Hồ Công Khanh. *Bùi Giáng trong tôi*, Nxb Văn nghệ Tp Hồ Chí Minh, 2005, 156 trang.

Chăng lẽ Thơ Bùi Giáng chưa vượt khỏi khu vực, địa phương, vẫn mới nằm trong mối quan tâm dân gian, báo chí?

Trong một lần nói chuyện với anh Nguyễn Thanh Hoài, người cháu - bạn vong niên cuối đời của Đại Lão Thi Sĩ, đã này ra đề xuất làm một cuốn sách dày dặn hơn về Bùi Giáng. Để thực hiện dự định đó, chúng tôi cố gắng sưu tầm tư liệu về Bùi Giáng, những bài viết đã có từ các nguồn sách báo, internet, và nhất là vận động các nhà nghiên cứu viết những công trình mới. Tuy nhiên, làm việc ở Hà Thành, nơi hầu như không có những người trực tiếp "rong chơi" với "Thi Sĩ Kì Dị", lại có quá ít sách vở, tài liệu về ông, nên công việc gặp nhiều khó khăn. Hơn nữa, bị câu thúc bởi thời gian - muốn cuốn sách ra kịp ngày giỗ Bùi Giáng lần thứ 10, - nên một phần kế hoạch đến nay chưa kịp thực hiện được trọn vẹn.

Dù vậy, sản phẩm cũng đã có trên tay bạn đọc. Xin chân thành cảm ơn các nhà văn, nhà thơ, nhà nghiên cứu đã nhiệt tình giúp đỡ và cho phép chúng tôi sử dụng bài vở vào tập sách này. Có một số tác giả do điều kiện khách quan chưa thể liên hệ được, chúng tôi mong được lượng thứ và xin liên lạc với chúng tôi qua địa chỉ của Trung tâm Văn hoá Ngôn ngữ Đông Tây:

Email: trungtamdongtay@gmail.com; vanphong@dongtay.com.

Điện thoại: 04.26711117; 0912621411.

NBS

Một
CỐI THƠ BÙI GIÁNG
(TÁC PHẨM BÙI GIÁNG)

- I. 82 Bài Thơ
- II. Đi Vào Cối Thơ

LỜI NGƯỜI BIÊN SOẠN:

Phần Một gồm hai mục sau:

I. 82 Bài Thơ

Trung Niên Thi Sĩ Bùi Giáng tồn sinh nơi Biên Xanh Dâu 72 tuổi. Đến nay ông về Bến Kiu Thế Giới vừa tròn 10 năm. Trong Cõi Thơ ông để lại với hàng ngàn tác phẩm, những người biên soạn xin chọn – trong số có được trên tay qua các nguồn sách báo đã công bố - lấy 72 + 10 bài để đưa vào tập sách này, với hi vọng một ngày nào đó sẽ có được một tuyển Cõi Thơ Bùi Giáng mệnh mông và trọn vẹn hơn. Các bài thơ được xếp theo trật tự ABC của tên bài.

II. Đi Vào Cõi Thơ

Với tư cách nhà phê bình, khảo cứu, Bùi Giáng cũng đọc đáo, yên thâm nhiều khi đến kì lạ. Và chúng tôi xin chọn trích từ hai tập sách mỏng của ông – Đi Vào Cõi Thơ và Thi Ca Tư Tưởng - một số đoạn ông nói về các hồn thơ tiêu biểu của Việt Nam (từ Nguyễn Du qua Tản Đà, Trần Trọng Kim đến những tác giả hiện đại ở cả hai miền Nam Bắc – Huy Cận, Xuân Diệu, Phạm Hảo, Đinh Hùng, Tuệ Sỹ, v.v.) và nước ngoài (Lý Bạch, Shakespeare), cùng những lời bàn luận của ông về Thơ và Dịch – là hai thể loại sáng tạo ông say mê và để lại nhiều thành tựu. Đó là mục II của phần Cõi Thơ Bùi Giáng trong tập sách này.

I

82 Bài Thơ

Anh Lùa Bò Vào Đồi Sim Trái Chín

*Anh lùa bò vào đồi sim trái chín
Cho bò ăn cỏ giữa rừng sim
Anh nhìn lên trời xanh đỏ chín
Anh ngó bốn bề cây lá gió rung rinh.*

*Anh nằm xuống để nhìn lên cho thỏa
Anh thấy lòng mở rộng đón trời xanh
Chim ngáy ngất vào trong đôi mắt lá
Anh lìm dim cho chết lịm hồn mình.*

*Anh quên mất bò đang gặm cỏ
Anh chỉ nghe tiếng cọ rì rào
Có hay không? Bò đang gặm đó?
Hay là đây tiếng gió thì ào?*

Hay là đây tiếng suối lao xao
Giữa giòng cỏ xuôi ghềnh chày xuống?

Mùi thoang thoảng lách lau sương đượm
Mùi gầy gầy gầy gầy của hương rừng
Mùi lên men phủ ngập mông lung
Không biết nữa mà cần chi biết nữa.

Cây lá bốn bên song song từng lứa
Sánh đôi nhau như ứa lệ ngàn ngàn
Hạnh phúc trời với đất mang mang
Vội bò giữa rừng hoang đương gặm cỏ
Vội người ngó ngất ngầy đương nằm đó
Không biết trời đất có ngó mình không.

Áo Xanh

Lên mù sương, xuống mù sương
Bước xa bờ cỏ xa đường thương yêu
Tuổi thơ em có buồn nhiều
Thì xin cứ để bóng chiều bay qua
Biển dâu sực tỉnh giang hà
Còn sơ nguyên mộng sau tà áo xanh.

Biểu Tượng Sơ Nguyên

Tiếng nói xa vang trên đầu ngọn lúa
Vì ngôn ngữ ngày kia em để ứa
Bồng lên lời bên mép cỏ như sương
Cũng xanh như giòng lệ khóc phai hương

Đồng ruộng đó đương chờ em bước tới
Bàn chân nhỏ gót buồn em hãy vội
Hãy chân chờ anh soạn sửa theo chân
Áng mây xa cũng sắp lại về gần

Người phố thị mỉm cười đầu ngang ngựa
Tô son đỏ vào hai môi lượt nữa
Chợt thấy mình còn đầy đủ dung nhan
Thuở xưa kia suối ngọc ngó mây vàng

Em phiền mộng bờ thanh thiên kim hải
Anh sẽ đặt tên em là con gái
Khắp bốn bề thiên hạ rú nhau thưa
Em là em con gái tuổi đương vừa

Em ngồi im nhìn thu lên bóng nước
Con cò trắng nhớ nhung trời bữa trước
Con cá xanh tự lự sóng hôm sau
Lòng miên man em sắp đã gục đầu

Tay năm ngón bốn mùa đi em đếm
Đầu móng nhỏ hé răng tròn em cắn
Nghe trong mình nước mắt chảy lên mi
Nghe bốn bên thiên hạ ngó em vì

Anh cũng định làm như người thiên hạ
Sực nhớ lại em là em em ạ
Nên bây giờ anh xin phép ra đi
Để bốn bên thiên hạ ngó em vì...

Bao Giờ

Bằng bút chì đen
Tôi chép bài thơ
Trên tường vôi trắng.

Bằng bút chì trắng
Tôi chép bài thơ
Trên lá lục hồng.
Bằng cục than hồng
Tôi đốt bài thơ
Từng phút từng giờ.

Tôi cười tôi khóc bằng quơ
Người nghe người khóc có ngờ chi không.

Bây Giờ

Gió rừng ngủ lại hiên xanh
Trời Hy Lạp đã xưa đánh quên tôi
Bây giờ riêng hỏi em thôi
Lời trong tiếng ấy là lời thế sao

Bỏ đi em ghé Hội nào
Có trăng thương hải mưa trào biển xanh
Chờ che dấu cổ kết vành
Chém cây ngàn dựng lũy thành chiêm bao
Bỏ đi em trốn Hội nào
Có vòng tay hận máu đào rút hoa

“Nội đồng mọc cỏ tháng ba
Rừng cô tịch trút nước pha phù nguồn”
Ngại ngừng tay nắm tay buông
Con người thế ấy ngậm buồn thế kia
Tầm xuân gói lệ tan lia
Dấu thu hồ mở đám ùa bóng vang
Bỏ đi sóng giập sông tràn
Gọi tên người hỏi tuổi ngàn đóa hoa
Em người em lạ em xa
Em là Nương Tử tên là Lyn Rô.

Bờ Lúa

Em chết trên bờ lúa
Để lại trên đường mòn
Một dấu chân bước của
Một bàn chân bé con.

Anh qua miền cao nguyên
Nhìn mây trời bữa nọ
Đêm cuồng mưa khóc điên
Trắng cuồng mưa trốn gió.

Mười năm sau xuống ruộng
Đếm lại lúa bờ liền
Máu trong mình mòn ruộng
Xương trong mình rã riêng.

Anh đi về đô hội
Ngó phố thị mơ màng
Anh vui thân trong tội lỗi
Chợt đêm nào gió bờ nọ bay sang.

Bờ Mây

Bờ mây trắng dựng cuối trời bóng dáng
Của ban sơ hoài vọng giữa nhân gian
Lòng vụn vặt mơ màng chiều qua sáng
Em về nhanh cho mây trắng buông màn.

Nhịp chân bước bên vườn hoa ẻo lả
Hồng hé môi là nụ của xuân xanh
Hồn ngỡ ngác thương giữa trong tắc dạ
Em đi đâu? ta đứng đợi không đành.

Còn hay mắt? ngày sau ta sẽ lại
Em sẽ về giữa mùa nước phơi trắng
Oanh yến múa cho trời xuân xanh mãi
Và yêu thương lên tiếng bảo nhau rằng.

Bến đò Mỹ Thuận 1958

Bờ Nước Cũ

Nhìn em nhé bên bờ kia gió thổi
Lá xanh vườn theo cỏ muột ngân nga

Tơ vi vút một đời thương nhớ tuổi
Của trăng rằm xuống dạ đắm bèn hoa.

Khung cảnh ấy nằm sâu trong đáy mắt
Có lệ buồn khóc với lệ hoà vui
Để trần ngập hương mùa lên ngan ngát
Rồi tan đi trong hố thẳm chôn vùi.

Ta sẽ đến đứng bên bờ nước cũ
Ngó bên kia vườn biếc lá hoa lừng
Ô vạ vật vẫn chờ nguồn nước lũ
Tự ngàn năm tuôn dạo tự khe rưng.

Ta sẽ đến đứng bên bờ nước cũ
Mộng xanh ngân giậy nói mộng em xưa
Ngó non nước giữa sớm chiều tự lự
Đón mơ màng về thổi gió lưa thưa.

Bến dò Ngàn Xuân cũ

Buồn Đã Nhiều

Buồn đã nhiều giờ xin vui nhiều nữa
Nhiều không xong thì ít cũng được rồi
Miễn tí chút long lanh là đủ lắm
Cạn ly này? Nắng nhẹ nhẹ lên môi

Thử gắng gượng làm bài thơ chưa biết
Đã biết rồi? Chưa biết, nói cho vui
Từ vạ thuở, trăm năm là bất diệt
Từ thiên thu, chỉ đón một đời người

*Em chịu đón hay là không chịu đón
Chịu đón thì đón rước cho tươi vui
Đừng mặc cả éo le là lẫn lộn
Lẫn lộn là hỗn độn lấp chôn vùi*

*Những từ đó về sau sẽ có lúc
Bất thình lình tuế nguyệt tới sau lưng
Không báo trước là giây hay là phút
Là giờ nào tất mệnh đóng kín bung*

*Hai cánh cửa khóa chặt đời chung hừng
Mặc tồn sinh gắng sức rúc chui ra
Và lúc đó còn đâu giờ để tưởng
Tới máu tim tiểu tụy với ruột rà*

*Nằm im dưới đất thiết tha
Thương yêu đứt ruột lá hoa trên đời
Còn đâu nữa dịp phanh phoi
Tan hoang hào lũy dưới trời dưng dưng*

*Giận hờn đã lắm vô duyên
Còn đâu kỳ ngộ ngẫu nhiên ban đầu
Bài thơ có nói gì đâu
Bài thơ bắt buộc chậm mau hương mùa
Lúc khắng khít, lúc thưa thưa
Vì không một lúc nào giữa mai sau*

*Nào ngờ có nghĩa gì đâu
Trắng thanh gió mát lẫn thâu đã nhiều
Đăm chiêu rất mực đến điều
Từ sinh liêu giữa hoang liêu cuối cùng.*

Ca Dao

*Viết thơ lạc dấu sai dòng
Viết trong tức tươi sợ đồng lúa mong
Nước xanh lên đọt đòng đòng
Ngày mai sẽ mất hạt lòng thơ ngây
Bây giờ cá nhảy nghiêng cây
Chim chuyển bụi ốt cỏ dầy phân bua
Nỗi niềm hè hạn thu mưa
Là tâm sự của quê mùa nông dân
Xưa kia tôi đã có lần
Và bây giờ đã đôi phần tôi quên
Viết thơ là trở lại bên
Con người thôn nữ răng đen hai hàng
Hội nào em lơ chưa hoang
Và em đã khóc lệ tràn như mưa
Bây giờ tôi đã quên xưa
Sài Gòn cảm dỗ tôi chưa chịu về.*

Cây Cỏ Dậy Thì

*Em đi cây cỏ dậy thì
Ngày xuân vô lượng cùng đi lên đường
Trùng lai giây phút phố phường
Niềm vui quá khứ phi thường hồi sinh.*

Chào Nguyên Xuân

Xin chào nhau giữa con đường
Mùa xuân phía trước miên trường phía sau
Tóc xanh dù có phai màu
Thì cây xanh vẫn cùng nhau hẹn rằng

Xin chào nhau giữa lúc này
Có ngàn năm đứng ngó cây cối và
Có trời mây xuống lân la
Bên bờ nước có bóng ta bên người

Xin chào nhau giữa bàn tay
Có năm ngón nhỏ phơi bày ngón con
Thưa rằng: những ngón thon thon
Chào nhau một bận sẽ còn nhớ nhau

Xin chào nhau giữa làn môi
Có hồng tàn lệ khóc đời chửa cam
Thưa rằng bạc mệnh xin kham
Giờ vui bất tuyệt xin làm cỏ cây

Xin chào nhau giữa bụi đầy
Nhìn xa có bóng áng mây nghiêng đầu

Hỏi rằng: người ở quê đâu
Thưa rằng: tôi ở rất lâu quê nhà
Hỏi rằng: từ bước chân ra
Vì sao thấy gió dãn xa dậm dài
Thưa rằng: nói nữa là sai

Mùa xuân đương đợi bước ai đi vào
Hỏi rằng: đất trích chiêm bao
Sá gì ngẫu nhĩ mà chào đón nhau
Thưa rằng: ly biệt mai sau
Là trùng ngộ giữa hương màu Nguyễn Xuân.

Chào Thu Lục Tỉnh

Trời thu dựng mây thu trời gió thổi
Trời thu vàng em đứng đó nghe không
Con én liệng mùa xưa xuân nghẽn lối
Tâm tình em bối rối lệ lên hồng

Thu đô thị đã mấy lần lừa phỉnh
Em cùng ta về Lục Tỉnh nghe không
Để nhớ lại lần xưa em đã định
Cùng ta đi ngó cỏ nội hoa hồng

Đây Mỹ Tho Cần Thơ Châu Đốc
Long Xuyên ơi và Sa Đéc em ơi
Trời kỷ niệm đi về trong đáy mắt
Thổi dư vang từ dĩ vãng xa vời

Thổi trắng núi từ Trường Sơn heo hút
Đèo Hải Vân con nai lạc trong sương
Con nai ấy xưa là "nai cao gót"
Em nhớ không trời đất vẫn như đường...

Ta dựng lại trời xuân trong chốc lát
Vội thu mây mù sao xuyên nước xanh